

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	วิ
คำปรารภ	ฅ
อักษรย่อ และสัญลักษณ์	ด
ส่วนที่ ๑ ความรู้และหลักกฎหมายเกี่ยวกับ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	๒
๑.๑ ความหมายและคำจำกัดความ ของสิทธิมนุษยชน	๒
๑.๒ หลักการของสิทธิมนุษยชนสากล (The Human Rights Principles)	๓
๑.๓ ปณิญาสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน	๔
๑.๔ รัฐธรรมนูญไทย และกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	๖
๑.๔.๑ สิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	๖
๑.๔.๒ กฎหมายอื่นๆ	๑๔
ส่วนที่ ๒ มาตรฐานสิทธิมนุษยชนสากลสำหรับ เจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้บังคับใช้กฎหมาย	๒๒
๒.๑ ประมวลกฎหมายและจริยธรรม	๒๒
๒.๑.๑ หลักการ	๒๒
๒.๑.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๒๓

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๒.๒	การรักษาความสงบเรียบร้อย ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย	๒๓
๒.๒.๑	หลักการ	๒๓
๒.๒.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๒๓
๒.๓	การไม่เลือกปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมาย	๒๔
๒.๓.๑	หลักการ	๒๔
๒.๓.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๒๔
๒.๔	การสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ	๒๔
๒.๔.๑	หลักการ	๒๔
๒.๔.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๒๕
๒.๕	การจับกุม	๒๕
๒.๕.๑	หลักการ	๒๕
๒.๕.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๒๖
๒.๖	การคุมขัง	๒๖
๒.๖.๑	หลักการ	๒๖
๒.๖.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๒๗
๒.๗	การใช้กำลังและอาวุธปืน	๒๘
๒.๗.๑	หลักการ	๒๘
๒.๗.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๒๘
๒.๘	การก่อความวุ่นวาย ภาวะฉุกเฉิน และความขัดแย้งที่มีการใช้กำลังอาวุธ	๒๙
๒.๘.๑	หลักการ	๒๙
๒.๘.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๓๐

(ต่อ) สารบัญ

หน้า

๒.๙	การให้ความคุ้มครองแก่เด็กและเยาวชน	๓๑
๒.๙.๑	หลักการ	๓๑
๒.๙.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๓๑
๒.๑๐	สิทธิมนุษยชนของสตรี	๓๒
๒.๑๐.๑	หลักการ	๓๒
๒.๑๐.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๓๒
๒.๑๑	ผู้ลี้ภัยและบุคคลไร้สัญชาติ	๓๓
๒.๑๑.๑	หลักการ	๓๓
๒.๑๑.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๓๔
๒.๑๒	สิทธิมนุษยชนของเหยื่อ	๓๔
๒.๑๒.๑	หลักการ	๓๔
๒.๑๒.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๓๔
๒.๑๓	การบังคับบัญชาและบริหารจัดการ ของตำรวจ	๓๕
๒.๑๓.๑	หลักการ	๓๕
๒.๑๓.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๓๕
๒.๑๔	การรักษาความสงบเรียบร้อยแก่ชุมชน	๓๖
๒.๑๔.๑	หลักการ	๓๖
๒.๑๔.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๓๖
๒.๑๕	การป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ	๓๖
๒.๑๕.๑	หลักการ	๓๖
๒.๑๕.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๓๗

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ส่วนที่ ๓ แนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในด้านต่างๆ ตามหลักสิทธิมนุษยชน	๔๐
๓.๑ การสืบสวน	๔๐
๓.๑.๑ ผู้มีอำนาจสืบสวน	๔๐
๓.๑.๒ หลักการ	๔๑
๓.๑.๓ แนวทางในการปฏิบัติ	๔๑
๓.๑.๔ ขั้นตอนการปฏิบัติ	๔๒
๓.๒ การสอบสวน	๔๖
๓.๒.๑ หลักการ	๔๖
๓.๒.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๔๗
๓.๓ การสอบปากคำในกรณีต่างๆ	๔๙
๓.๓.๑ การสอบปากคำผู้กล่าวหา พยาน และผู้ต้องหาที่มีอายุยังไม่เกิน สิบแปดปี	๔๙
๓.๓.๑.๑ หลักการ	๔๙
๓.๓.๑.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๕๑
๓.๓.๒ ประเภทของคดีที่กฎหมาย กำหนดให้ต้องมีสหวิชาชีพ ร่วมฟังการสอบปากคำ	๕๒
๓.๓.๒.๑ หลักการ	๕๒
๓.๓.๒.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๕๓
๓.๓.๓ การสอบปากคำผู้เสียหายในคดี ความผิดเกี่ยวกับเพศ	๕๔

(ต่อ) สารบัญ

	หน้า
๓.๓.๓.๑	หลักการ ๕๔
๓.๓.๓.๒	แนวทางในการปฏิบัติ ๕๕
๓.๓.๔	การสอบปากคำผู้ถูกระทำด้วย ความรุนแรงในครอบครัว ๕๖
๓.๓.๔.๑	หลักการ ๕๖
๓.๓.๔.๒	แนวทางในการปฏิบัติ ๕๖
๓.๓.๕	การสอบปากคำผู้ต้องหา ๕๗
๓.๓.๕.๑	หลักการ ๕๗
๓.๓.๕.๒	แนวทางในการปฏิบัติ ๕๗
๓.๓.๖	กรณีการสอบปากคำผู้ต้องหาที่ เป็นเด็กอายุ ไม่เกินสิบแปดปี ๕๘
๓.๓.๓	ศาลไม่รับฟังถ้อยคำของผู้ต้องหา ๕๙
๓.๔	การสอบสวนดำเนินคดีในความผิด อันยอมความได้ ๖๐
๓.๔.๑	หลักการ ๖๐
๓.๔.๒	แนวทางในการปฏิบัติ ๖๑
๓.๕	ตัวอย่างแนวคำพิพากษาศาลฎีกา ๖๒
๓.๖	การสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน ต่างหน่วยหรือต่างท้องที่ หรือร่วมกับ พนักงานอัยการ ๖๔
๓.๖.๑	แนวทางในการปฏิบัติ คดีบุกรุก ทำลายป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ ๖๔
๓.๖.๒	แนวทางในการปฏิบัติคดีความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด ๖๔

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๓.๖.๓	แนวทางในการปฏิบัติคดีทหารเป็น ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด	๖๖
๓.๖.๔	แนวทางในการปฏิบัติการสอบสวน ในคดีวิสามัญฆาตกรรม หรือคดี ที่ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุม ของเจ้าพนักงาน	๖๗
๓.๖.๕	แนวทางในการปฏิบัติการชันสูตร พลิกศพ	๖๘
๓.๖.๖	แนวทางปฏิบัติกรณีแพทย์ เป็นผู้ถูกกล่าวหาคดีอาญา	๖๙
๓.๗	การจับ	๗/๑
๓.๗.๑	หลักการ	๗/๑
๓.๗.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๗/๑
๓.๗.๒.๑	การจับโดยไม่มีหมายจับ	๗/๑
๓.๗.๒.๒	เมื่อพบบุคคลมี พฤติการณ์อันควรสงสัย	๗/๓
๓.๗.๒.๓	มีเหตุออกหมายจับ บุคคลกรณีเร่งด่วนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๖๖(๒)	๗/๓
๓.๗.๒.๔	จับผู้ต้องหาหรือจำเลย ที่หนีประกันในระหว่าง ถูกปล่อยชั่วคราว	๗/๔
๓.๗.๓	การจับของราษฎรโดยไม่มีหมายจับ	๗/๕

(๓๑) สารบัญ

หน้า

๓.๓/.๕	เมื่อจับตัวผู้ต้องหาได้แล้ว	๓/๕
๓.๓/.๕.๑	การจับโดยเจ้าพนักงาน ณ สถานที่จับ	๓/๕
๓.๓/.๕.๒	การจับโดยเจ้าพนักงาน ณ ที่ทำการของ พนักงานสอบสวน	๓/๓
๓.๓/.๕	การจับโดยราษฎร	๔๐
๓.๓/.๕.๑	แจ้ง ณ สถานที่จับ	๔๐
๓.๓/.๕.๒	แจ้ง ณ ที่ทำการ ของพนักงานสอบสวน จับโดยราษฎร	๔๐
๓.๓/.๖	ข้อแตกต่างของการจับ โดยเจ้าพนักงานและการจับโดยราษฎร	๔๑
๓.๓/.๓	การจับพระภิกษุสามเณร	๔๓
๓.๓/.๓.๑	หลักการ	๔๓
๓.๓/.๓.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๔๓
๓.๓/.๔	การจับเด็กหรือเยาวชน	๔๕
๓.๓/.๔.๑	หลักการ	๔๕
๓.๓/.๔.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๔๕
๓.๔	การค้น	๔๖
๓.๔.๑	หลักการ	๔๖
๓.๔.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๔๓/
๓.๔.๒.๑	การค้นโดยไม่มีหมายค้น	๔๓/
๓.๔.๒.๒	การค้นโดยมีหมายค้น	๔๓/

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๓.๘.๓	การค้น แบ่งตามสถานที่	๘๘
๓.๘.๓.๑	การค้นในที่สาธารณะ	๘๘
๓.๘.๓.๒	การค้นในทึรใหญ่ หรือค้นบ้าน	๙๐
๓.๘.๔	การค้นตัวบุคคล	๙๕
๓.๘.๔.๑	การค้นบุคคล ในสาธารณะสถาน	๙๖
๓.๘.๔.๒	การค้นตัวบุคคล ในทึรใหญ่	๙๖
๓.๘.๔.๓	การค้นตัวผู้ต้องหา	๙๖
๓.๘.๕	การค้นยานพาหนะ	๙๖
๓.๙	การควบคุมตัวระหว่างสอบสวน	๙๗
๓.๙.๑	หลักการ	๙๗
๓.๙.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๙๗
๓.๑๐	การควบคุมผู้ต้องหาในคดีที่อยู่ใน อำนาจศาลอาญาหรือศาลจังหวัด	๑๐๐
๓.๑๑	การควบคุมผู้ต้องหาในคดีที่อยู่ใน อำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว (เด็กอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์)	๑๐๐
๓.๑๒	การควบคุมผู้ต้องหาในคดีที่อยู่ใน อำนาจศาลทหาร	๑๐๑
๓.๑๓	การควบคุมผู้ต้องหาในคดี พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙	๑๐๑

(ต่อ) สารบัญ

	หน้า
๓.๑๔ การใช้เครื่องพันธนาการ	๑๐๒
๓.๑๔.๑ หลักการ	๑๐๒
๓.๑๔.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๐๒
๓.๑๕ การตั้งจุดตรวจจุดสกัด	๑๐๕
ตามหลักสิทธิมนุษยชน	
๓.๑๕.๑ หลักการ	๑๐๕
๓.๑๕.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๐๕
๓.๑๕.๓ ขั้นตอนการปฏิบัติ การควบคุม	๑๐๗
และการตรวจสอบการปฏิบัติ	
๓.๑๖ การควบคุมฝูงชน/การปราบจลาจล	๑๐๙
๓.๑๖.๑ หลักการ	๑๐๙
๓.๑๖.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๑๒
๓.๑๗ การรักษาความสงบในการชุมนุมเรียกร้อง	๑๑๔
๓.๑๗.๑ หลักการ	๑๑๔
๓.๑๗.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๑๔
๓.๑๘ การเผชิญเหตุการณ์การชุมนุม	๑๑๖
ของประชาชน	
๓.๑๘.๑ หลักการ	๑๑๖
๓.๑๘.๒ เหตุการณ์ชุมนุมที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้	๑๑๗
ล่วงหน้ามาก่อน	
๓.๑๘.๓ เหตุการณ์ชุมนุมที่เกิดขึ้นโดยรู้	๑๑๙
ล่วงหน้า	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๓.๑๘.๔ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๒๑
การควบคุมฝูงชนและ	
การสลายฝูงชนที่สามารถกระทำได้	
๓.๑๙ กฎการใช้กำลังจากเบาไปหาหนักตาม	๑๒๔
หลักสากล	
๓.๑๙.๑ หลักการ	๑๒๔
๓.๑๙.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๒๕
๓.๒๐ การใช้อาวุธและเครื่องมี	๑๒๖
๓.๒๐.๑ หลักการ	๑๒๖
๓.๒๐.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๒๖
๓.๒๑ การใช้กำลังและอาวุธปืน	๑๒๙
๓.๒๑.๑ หลักการ	๑๒๙
๓.๒๑.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๒๙
๓.๒๒ ปัญหาการปฏิบัติในการควบคุมฝูงชน	๑๓๒
๓.๒๒.๑ แนวทางการบริหารเหตุการณ์	๑๓๓
๓.๒๒.๑.๑ กรณีชุมนุมโดยสงบ	๑๓๓
๓.๒๒.๑.๒ กรณีชุมนุมเกินกว่า	๑๓๕
ขอบเขตเสรีภาพตาม	
กฎหมายรัฐธรรมนูญ	
และผิดกฎหมาย	
๓.๒๓ การใช้พลเรือนปฏิบัติงานตำรวจ	๑๓๓
(แนวทางในการปฏิบัติของผู้ช่วย	
เจ้าพนักงานตำรวจ อาสาสมัคร	
ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจตำรวจบ้าน)	

(๓๐) สารบัญ

หน้า

๓.๒๓.๑	หลักการ	๑๓๗
๓.๒๓.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๑๓๘
๓.๒๓.๒.๑	การจับโดยประชาชน	๑๓๘
๓.๒๔	ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณ ของตำรวจ	๑๔๒
๓.๒๔.๑	หลักการ	๑๔๒
๓.๒๔.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๑๔๓
๓.๒๕	จรรยาบรรณในการสอบสวน	๑๕๕
๓.๒๕.๑	หลักการ	๑๕๕
๓.๒๕.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๑๕๕
๓.๒๖	การรักษาความสงบเรียบร้อยแก่ชุมชน	๑๕๘
๓.๒๖.๑	หลักการ	๑๕๘
๓.๒๖.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๑๕๙
๓.๒๗	การไม่เลือกปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมาย	๑๖๖
๓.๒๗.๑	หลักการ	๑๖๖
๓.๒๗.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๑๖๗
๓.๒๘	การให้ความคุ้มครองแก่เด็กและเยาวชน	๑๗๐
๓.๒๘.๑	หลักการ	๑๗๐
๓.๒๘.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๑๗๐
๓.๒๙	สิทธิมนุษยชนของสตรี	๑๗๕
๓.๒๙.๑	หลักการ	๑๗๕
๓.๒๙.๒	แนวทางในการปฏิบัติ	๑๗๕

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๓.๓๐ สิทธิมนุษยชนของเหยื่อ	๑๔๑
๓.๓๐.๑ หลักการ	๑๔๑
๓.๓๐.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๔๒
๓.๓๑ สิทธิมนุษยชนของผู้ลี้ภัยและบุคคลไร้สัญชาติ	๑๔๖
๓.๓๑.๑ หลักการ	๑๔๖
๓.๓๑.๒ แนวทางในการปฏิบัติ	๑๔๘
บทสรุป	๑๙๒
บรรณานุกรม	๑๙๔
คณะที่ปรึกษาจัดทำข้อมูลคู่มือการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามหลักสิทธิมนุษยชน	๒๐๔
คณะทำงานจัดทำข้อมูลคู่มือการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามหลักสิทธิมนุษยชน	๒๑๐
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	๒๑๑
การร้องเรียนเมื่อถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน	๒๑๖
กระบวนการตรวจสอบเรื่องร้องเรียน	๒๑๓
อธิบายความหมายของเครื่องหมาย	๒๑๔